

Hoe kan je jongvolwassenen bereiken zonder het woord ‘pensioen’ te gebruiken? Leer metaforisch denken!

Pensioen3daagse 13 november 2025

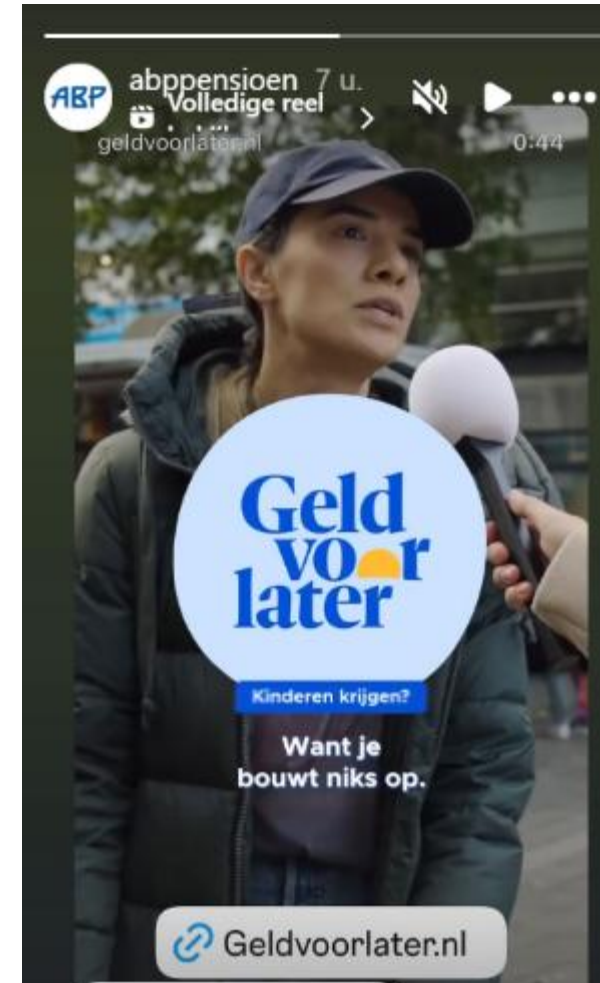
Dr. Lisanne van Weelden

Universitair hoofddocent Taal en Communicatie & coördinator impactgericht onderzoek,
Faculteit Geesteswetenschappen,
Universiteit Utrecht

Waarom is het lastig om jongvolwassenen te bereiken met pensioencommunicatie?

- Stoffig imago
- Misvattingen
- *Present bias*
- *Deep uncertainty*

Campagnes gericht op jongvolwassenen

Kan metaforiek ons helpen?

We gebruiken metaforiek om te praten over een concept in termen van een ander concept

met als doel het begrijpelijker te maken of een bepaald kenmerk te benadrukken.

Volgens Blokland zijn de jongeren grootgebracht in een 'Zwitserlevencultuur' die hen het zicht op de werkelijkheid van het pensioen ontnemt.

"Ze zien een heel vroeg pensioen als **een luxeproduct** dat gewoon beschikbaar is."
(Amersfoortse Courant, 2024)

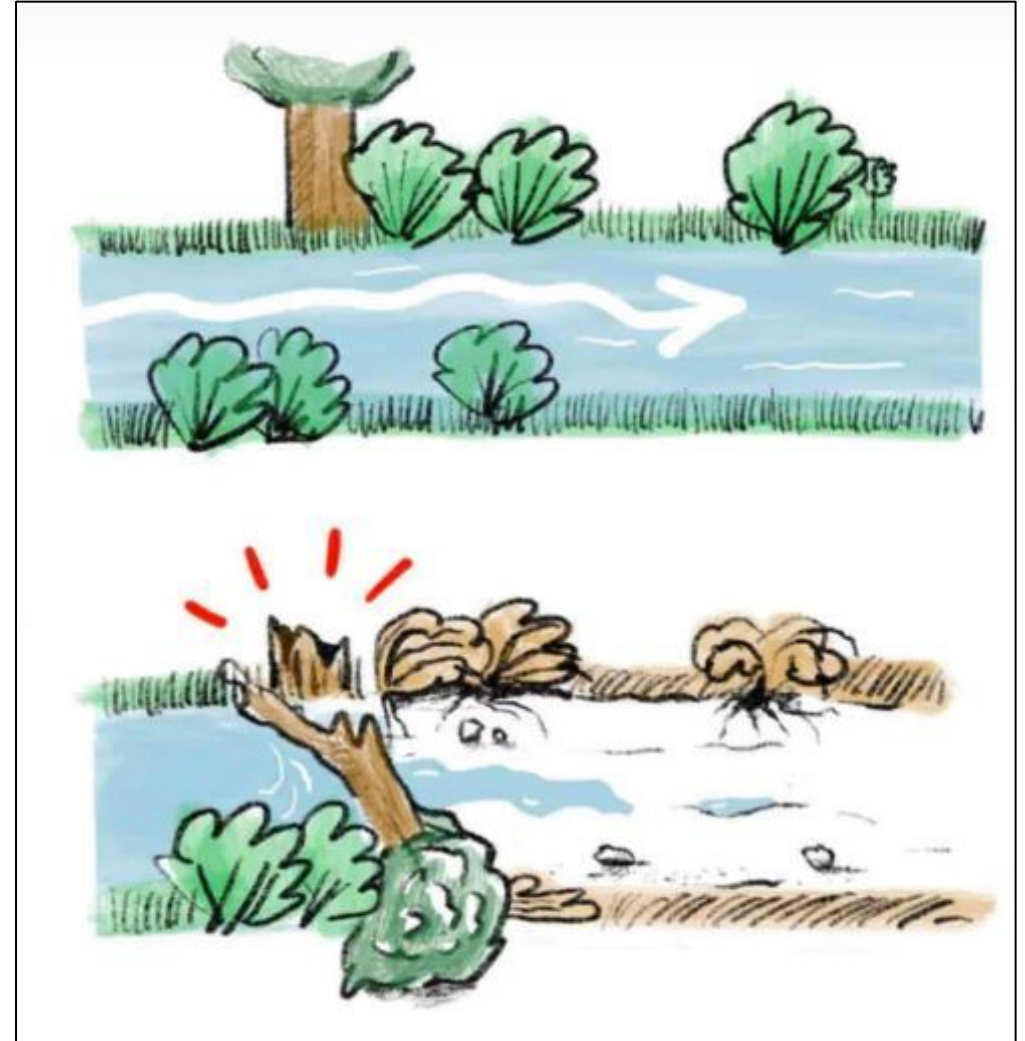
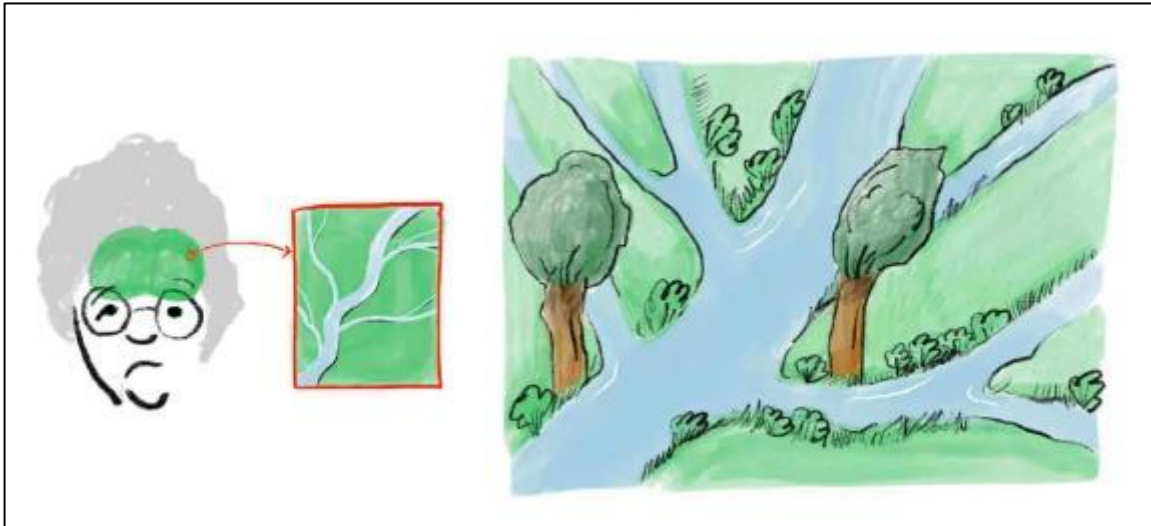
Een pensioen lijkt nog het meest op **een ingewikkelde medische behandeling**: iets waarover een specialist moet adviseren.
(HP de Tijd, 2012)

Otten is een van de mensen 'die het beter hebben', moet ze toegeven met een pensioen als **dank voor jaren werk** bij de sociale voorzieningen van de gemeente Den Helder.
(Noordhollands Dagblad, 2022)

Het pensioen als **vergezicht**, een kaart van het onbekende, een **terra incognita**.
(Trouw, 2020)

But think of it this way, your pension is like **a time machine** that lets you send money to your future self. And the future you is going to be delighted if you start sending some cash now.
(Sunday Independent, 2024)

Medifoor

Onderzoeksmethode: Metaforisch denken

Metaforisch denken is de manier waarop we vergelijkbare (maar andere!) concepten gebruiken om dingen vanuit een nieuw perspectief of een nieuwe invalshoek te bekijken.

Voordelen:

- Verbreedt perspectieven
- Spoort creatief denken aan
- Helpt de kern van het probleem te vinden
- Helpt abstracte concepten te begrijpen
- Versimpelt complexe informatie
- Maakt communicatie gemakkelijker

Methodiek metaforisch denken

Stap 1: Definieer het (communicatie)probleem.

Stap 2: Ontwikkel visuele zoekplaten met AI

Stap 3: Voer gesprekken met behulp van 'metaforisch denken'

Stap 4: Evalueer de metaforen

Stap 1: Definieer het communicatieprobleem

Uit welke componenten bestaat het communicatieprobleem?

- Doelgroep (jongvolwassenen, 40+, T-2)
- Communicatief doel (informereren, overtuigen, motiveren, instrueren)
- Onderwerp

Vanuit deze drie punten formuleer je de probleemstelling, bijvoorbeeld:

Hoe [communicatief doel] we [doelgroep] over [onderwerp]?

Hoe informeren we jongvolwassenen over hun pensioen?

Hoe kunnen we de compensatieregeling uitleggen aan 40-plussers?

Stap 2: Ontwikkel visuele zoekplaten met AI

Creëer zoekplaten rond thema's die aansluiten bij de leefwereld en interesses van de doelgroep.

- Vraag ChatGPT welke thema's interessant zijn voor de doelgroep
- Kies een thema en vraag ChatGPT een beeldprompt te genereren. Een specifieke beeldprompt geeft betere resultaten.

Maak een optimistische, realistisch getekende zoekplaat in de stijl van "Where's Wally", met een overvloed aan details en geen witte ruimtes.

Thema: natuur, klimaat en duurzaam samenleven.

Scène: Een weids hoog perspectief met vloeiende overgangen van bergen naar bossen, rivieren, dorpen en zee.

Sfeer: ultra-high detail, harmonie tussen mens en natuur, positief toekomstbeeld.

Stijl: realistisch getekend, rijk aan detail, "Where's Wally"-achtige complexiteit, warme en hoopvolle sfeer, ultra-high detail, harmonie tussen mens en natuur, positief toekomstbeeld.

- Gebruik voor de beeldgeneratie ChatGPT of Dall-E. Itereer tot je tevreden bent.

Stap 3: Voer gesprekken met behulp van 'metaforisch denken'

- Plan ongeveer 10 gesprekken
- Maak opnames van de gesprekken (audio is voldoende)
- Leg een zoekplaat voor aan een persoon van de doelgroep en stel de vraag: "Als je naar deze zoekplaat kijkt, welke dingen of concepten kan je dan vergelijken met [onderwerp]?"
- Stel de doorvraagvraag over genoemde concept/objecten: "Wat zijn kenmerken van [genoemd concept/object] die passen bij [onderwerp]?"

Stap 4: Evalueer de metaforen

- Schrijf de transcripten uit (daar zijn tools voor, maar kan ook gewoon met Word)
- Zet de metaforische vergelijkingen op een rijtje
- Beoordeel ze op de aansluiting met het communicatieprobleem. Benadrukt de metafoor het beoogde perspectief op het communicatieprobleem? Hoe kan het je helpen in de communicatie?

**Universiteit
Utrecht**

Sharing science,
shaping tomorrow